

Inleiding

Graag maken wij, als MEE NL, gebruik van de mogelijkheid bij te dragen aan de Internetconsultatie voor de Discussienota “Zorg voor de Toekomst”. In grote lijnen herkennen we ons in de analyse van de knelpunten en de oplossingsrichtingen. Vanuit het perspectief van de kwetsbare burger zien we het grote belang van “ontschotting” binnen het huidige stelsel. De onafhankelijke cliëntondersteuner heeft hierin een bijzondere functie, als deze daadwerkelijk domeinoverstijgend kan werken.

Gezien de aard van onze organisatie MEE NL, zullen we ons met name richten op de toegang tot zorg voor kwetsbare burgers en hun toegang tot onafhankelijke cliëntondersteuning in het bijzonder.

Cliëntondersteuner als onmisbare pijler bij kernthema’s regie en preventie

Onafhankelijke Cliëntondersteuning neemt een bijzondere en cruciale plaats in binnen het zorgstelsel. Kwetsbare burgers, die onbekend zijn met ons complexe systeem, hebben ondersteuning nodig om hun hulpvraag te formuleren. Ook functioneert een cliëntondersteuner als gids in een complex zorgveld, met grote aantallen elkaar beconcurrerende aanbieders en verkokerde wet- en regelgeving. Daarnaast kennen we een realiteit van budgetten die onder druk staan en wachtlijsten, met name in de jeugd- en de ouderenzorg. Burgers hebben, bijna per definitie, problematiek die stelseloverstijgend is.

De kern van de functie van de cliëntondersteuner bevordert de hoofdthema’s van de Contourennota, namelijk preventie en het vergroten van de eigen regie.

De cliëntondersteuner is gericht op het versterken van de eigen regie van de cliënt. Daarnaast werkt de cliëntondersteuner preventief en anticipeert samen met de cliënt op de toekomst om toekomstige hulpvragen te kunnen voorkomen. Het vergroten van de eigen regie is hierin bepalend.

Verbeteren van toegang tot Onafhankelijke Cliëntondersteuning

De toegang tot cliëntondersteuning is nu niet geborgd. Niet alleen de Ombudsman, maar ook onder andere onderzoek van het SCP¹, laat zien dat deze cruciale functie in de zorg voor kwetsbare burgers te vaak niet bereikbaar is. Hierover wordt helaas geen voorstel gedaan in deze discussienota.

Vraag 1: Op welke wijze wordt de toegang tot cliëntondersteuning verbeterd? Hierover wordt in de tekst geen voorstel gedaan.

¹ <https://www.mee.nl/nieuws/n%C3%B3g-meer-rapporten-of-eindelijk-actie>

Blz 26 Zorg voor de Toekomst

Versterken van cliëntondersteuning. De essentie van (gespecialiseerde) cliëntondersteuning is dat iemand naast de cliënt staat en hem of haar met informatie, advies en voorlichting bijstaat om een hulpvraag te verhelderen, de weg te vinden in een voor veel mensen complex geheel en in het contact met gemeenten, zorgkantoren, instanties en aanbieders. Er zijn, mede met het oog op aanbevelingen van de Nationale ombudsman, verbeteringen mogelijk in de wijze waarop cliëntondersteuning is georganiseerd door meer vanuit het perspectief van mensen te kijken en minder vanuit de verschillende zorgdomeinen en wetten. Daarnaast wordt er geëxperimenteerd met specialistische cliëntondersteuning waaruit blijkt dat het meerwaarde kan hebben dat bij gezinnen met zeer complexe zorg een vast persoon (langdurige) ondersteuning biedt aan de cliënt én aan diens naasten op het terrein van de zorg, maar ook daarbuiten. Begin 2021 verschijnt een overkoepelend rapport over de opbrengsten van de vijf pilots met specialistische cliëntondersteuning.

Meer manoeuvreerruimte voor zorgkantoren. Dit stelt hen in staat cliëntondersteuning te bieden aan mensen bij het voorbereiden op en het aanvragen van een indicatiebesluit. Hierdoor kan een betere match worden gemaakt tussen vraag en aanbod en kan het heen-en-weer schuiven met kwetsbare mensen worden voorkomen. Dit kabinet bereidt in dit verband een wetsvoorstel voor.

Wij lezen in deze tekst een voorstel om de cliëntondersteuner domeinoverstijgend te kunnen laten werken. Dit ondersteunen wij van harte, sterker nog, we pleiten er al langer voor als MEE NL². In onze optiek is cliëntondersteuning per definitie gericht op levensbrede vragen, waarbij de vragen en de behoeftes van de cliënt het uitgangspunt vormen. Van financiën, werk/dagbesteding, gezondheid/sport en bewegen, tot vragen om toegang tot zorg en voorzieningen. De aard van de functie van cliëntondersteuner is daarmee domeinoverstijgend.

Het wettelijk recht op cliëntondersteuning is opgenomen in zowel de WMO als de Wlz. Deze tweedeling, in combinatie met de aard van de wet- en regelgeving en de bestaande bekostigingssystematiek, staat daadwerkelijk domeinoverstijgend kunnen werken in de weg.

Vraag 2 : Op welke wijze wordt concreet invulling gegeven aan de randvoorwaarden die nodig zijn om cliëntondersteuning stelseloverstijgend te kunnen laten werken?

Gespecialiseerde Onafhankelijke Cliëntondersteuning

Ook wordt verwezen naar de pilots gespecialiseerde cliëntondersteuning, die nu in de afrondende fase zitten. Hier zijn we blij mee! Deze pilots laten zien hoe groot het belang is van daadwerkelijk domein overstijgend kunnen werken. Ook het onmiskenbare belang van het betrekken van de naasten wordt in deze pilots duidelijk. De borging van deze vorm van cliëntondersteuning zal verder vorm moeten krijgen na de totstandkoming van de evaluatie begin dit jaar. Onder andere zal hierbij gekeken moeten worden naar thema's als; de toegankelijkheid, voor wie is deze vorm van ondersteuning bedoeld, de bekostiging, de overeenkomsten en verschillen met reguliere cliëntondersteuning etc.

Toegang cliëntondersteuning voorafgaand aan indicatiestelling Wlz

In de contourennota wordt gewezen op het wetsvoorstel waarbij cliëntondersteuning kan worden toegewezen voorafgaande aan de CIZ indicatie voor de Wlz. Dat ondersteunen we van harte. Op dit moment vallen namelijk veel cliënten tussen wal en schip. Wij hopen dat dit wetsvoorstel, waarover al een consultatie in september is afgerond³, met grote urgentie wordt opgepakt.

Vraag 3: wat is de tijdsplanning hiervan, gezien de urgentie?

Overige suggesties, oplossingsrichtingen & opmerkingen

gevraagd is naar aanvullende suggesties. Uit de praktijk van onze 20 MEE organisaties hebben wij de volgende oplossingsrichtingen opgehaald:

Voorbeelden van inzet gericht op het versterken van de eigen regie

Voorbeeld 1) Inzet Sociale Netwerk Versterking als methodiek: het versterken van het vermogen van mensen om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen gezondheid door hun netwerk te betrekken en het versterken van de eigen regie als doel te stellen.

Voorbeeld 2) Beperkingen zoals een Licht Verstandelijke Beperking, Niet Aangeboren Hersenletsel en Autisme noemen we ook wel: Niet-zichtbare beperkingen. Ook voor professionals en vrijwilligers zijn deze beperkingen niet altijd zichtbaar. Door vroegtijdige (h)erkenning worden veel problemen voorkomen. Hiertoe kunnen professionals en vrijwilligers geschoold worden in het herkennen van en omgaan met mensen met een niet-zichtbare beperking.

Voorbeeld 3) Er kan meer worden ingezet op het potentieel van mensen uit een bepaalde doelgroep die elkaar helpen bijvoorbeeld door het faciliteren van lotgenotencontactgroepen en zelfhulpgroepen.

Financiële Prikkel/contractering

We herkennen ons in de analyse van het bestaande systeem van bekostiging waardoor gewenste ontwikkelingen (innovaties en samenwerking, domein overstijgend werken) gefrustreerd worden. De huidige praktijk van aanbestedingen kent grote nadelen, zoals het feit dat dit tijdrovend is.

De voorgestelde oplossingsrichtingen klinken veelbelovend, maar uit de praktijk kennen we ook risico's. Zo kunnen de verschillen tussen cliënten groot zijn, zodat bekostiging per klantprofiel niet altijd volstaat. Bij bekostiging op basis van het Shared Savings-model kunnen afhankelijkheden ontstaan van derden (zoals wachtlijsten) die onbedoeld nadelig kunnen uitpakken. Bij de nadere uitwerking ervan denken we graag mee.

³ <https://www.mee.nl/assets/uploads/downloads/20200309-Inbreng-MEE-t.b.v.-internetconsultatie-wijziging-van-de-Wet-Langdurige-Zorg.pdf>

Tot slot; Preventie

We onderschrijven het grote belang van preventie en het belang van vitale gezondheid en de paradigmashift die nodig is om preventie voorwaardelijk te maken aan alle inzet in zorg en ondersteuning. Ook het vormen van een (regionaal) preventiefonds steunen wij. Hierbij verwijzen we graag naar de Initiatiefgroep Preventieakkoord die binnenkort een nader advies zal uitbrengen.

Yvon van Houdt

Sander Olsthoorn

Kristy Spruijt

MEE NL, januari 2021